

Czy procesy koncentracji prowadzą do nadużywania siły rynkowej? Wnioski z badania pionowej transmisji cen w łańcuchu marketingowym żywności w Polsce

Sektor rolno-żywnościowy wytwarza dobra zaspokajające fundamentalne potrzeby ludzi i jest jednym z podstawowych działów gospodarki narodowej. **Od lat zachodzą w nim głębokie przemiany będące efektem procesów globalizacji, zmian klimatycznych czy uwarunkowań makroekonomicznych.** Dobrze pokazuje to przykład Polski. Na przestrzeni ostatnich 30 lat spadło znaczenie rolnictwa, zaś na poziomie przemysłu spożywczego oraz handlu detalicznego zwiększyła się koncentracja przedsiębiorstw. Następuje rozwój sieci handlowych oraz wzrost roli sklepów dyskontowych, stymulując zmianę nawyków zakupowych konsumentów. Wszystko to ma wpływ na kształtowanie się relacji między uczestnikami rynku, a tym samym na ceny żywności i surowców rolnych oraz zależności między nimi.

Analiza charakteru pionowej transmisji cen umożliwi prześledzenie ruchów cenowych w łańcuchu żywnościowym, tj. ocenę wpływu zmian cen w jednym z ogniw łańcucha żywnościowego na ceny w innych, powiązanych ogniwach. Pozwala określić, czy pojawiają się zaburzenia w tych reakcjach, np. czy ceny żywności rosną pod wpływem wzrostu cen surowców rolnych, ale w przypadku spadku cen na poziomie rolnictwa, reakcja cen detalicznych jest niewielka – oznacza to asymetrię w transmisji cen i ma niekorzystny wpływ zarówno na rolników jak i konsumentów.

Głównym celem niniejszego projektu jest ocena zależności między procesami koncentracji zachodzącymi w sektorze a ewentualnym nadużywaniem siły rynkowej przez uczestników rynku. Zależności te zostaną pokazane poprzez analizę transmisji cen w łańcuchu żywnościowym, przeprowadzoną na przykładzie wybranych ogniw łańcucha: producent rolny – przetwórca – detalista. Badanie **pozwoli odnieść się do dyskusji na temat istnienia i ewentualnego wykorzystywania i nadużywania siły rynkowej** (definiowanej jako możliwość jednostronnego wpłynięcia na cenę, czy to przez dostawcę, czy przez nabywcę) **przez podmioty z poszczególnych ogniw łańcucha żywności, np. przez operatorów sieci handlowych.**

Realizacja ww. celu będzie przeprowadzona w kilku etapach. W pierwszym zostanie określony poziom koncentracji i jego zmiany w czasie dla poszczególnych branż przemysłu spożywczego oraz handlu detalicznego w Polsce w latach 1995 – 2022. Następnie, na bazie cen historycznych, w oparciu o wybrane metody ekonometryczne (modele **VECM, ARDL-ECM**), oceniony zostanie charakter transmisji cen w łańcuchu żywnościowym. Te dwa etapy pozwolą na ocenę wpływu koncentracji na proces dostosowań cenowych. W tym przypadku zastosowane zostaną metody jakościowe i ilościowe (model **IPVAR**). Według naszej wiedzy nikt do tej pory nie stosował tego modelu do określenia determinantów charakteru transmisji cen.

Nowość tego badania polega na tym, że analiza odnosząca się do różnych rynków zostanie przeprowadzona przy użyciu jednej metodyki, porównywalnych danych i tych samych ram czasowych. Projekt pozwoli ocenić, w jakim stopniu procesy koncentracji w sektorze znajdują odzwierciedlenie w sile i asymetrii dostosowań cenowych, a tym samym w wykonaniu siły rynkowej. **Na podstawie wyników badań zostaną przygotowane rekomendacje, które mogą być pomocne przy opracowywaniu rozwiązań z zakresu ochrony konkurencji czy ustalaniu praktyk regulacyjnych, których celem jest wsparcie sektora rolnego.**